

Co to jest dobra żywność?

Klasy IV–VI
szkoły podstawowej

Zadanie można modyfikować i dostosować do możliwości i potrzeb nauczycieli i nauczycielek oraz uczniów i uczennic. O ostatecznym kształcie zadania decyduje nauczyciel/nauczycielka.

Zadanie interdyscyplinarne składa się z aktywności wprowadzającej objaśniającej cel zadania oraz czterech aktywności przeznaczonych na pięć przedmiotów (przyroda/geografia, matematyka, język polski, godzina wychowawcza) mających na celu wspólne odnalezienie odpowiedzi na pytanie: Co to jest dobra żywność? Odpowiedź na pytanie kluczowe wprowadzi uczniów i uczennice w zagadnienia związane z konsumpcją i nowym planem Unii Europejskiej na sprawiedliwy, zdrowy i przyjazny środowisku system żywnościowy w Polsce i Europie. Zadanie najlepiej zrealizować we współpracy międzyprzedmiotowej, przeprowadzając wszystkie aktywności, dając młodzieży możliwość poszukiwania odpowiedzi w ramach różnych przedmiotów. Można wykonać pojedyncze aktywności (2–4), o ile zrealizuje się wprowadzenie do zadania i podsumowanie. Zadanie należy rozpocząć od aktywności 1 (wprowadzającej), a najlepszym jego podsumowaniem jest realizacja aktywności 5 (godzina wychowawcza). Przed rozpoczęciem realizacji zadania zachęcamy do zapoznania się z tematyką wszystkich aktywności, zaplanowania pracy i możliwej współpracy międzyprzedmiotowej.

Cele zadania w języku ucznia/uczennicy

- dowiem się, jaki wpływ ma produkcja żywności na środowisko przyrodnicze,
- dowiem się, jaki dlaczego wybór żywności lokalnej jest korzystniejszy dla środowiska,
- dowiem się, jaka jest rola przyrody w dostępie do zdrowej żywności,
- poznam cele i założenia strategii „od pola do stołu”, dotyczącej produkcji żywności.

Kryteria sukcesu w języku ucznia/uczennicy

- potrafię określić pochodzenie produktów spożywczych (kraj pochodzenia, żywność ekologiczna),
- wyjaśniam, dlaczego żywność lokalna jest dobra dla zdrowia i środowiska,
- wymienię minimum dwa przykłady wpływu transportu żywności i produktów spożywczych na środowisko przyrodnicze,
- porównuję różne produkty spożywcze ze względu na ich ślad środowiskowy,
- wskażę znaczenie pszczół dla człowieka,
- wyjaśniam, jaki jest cel i najważniejsze założenia strategii „od pola do stołu”.

Zagadnienia

przyroda/geografia

- kraj pochodzenia wybranych produktów spożywczych
- transport żywności a środowisko (żywnościokilometry)
- żywność lokalna

matematyka

- odczytywanie i porównywanie danych w tabeli
- analiza danych i formułowanie wniosków

język polski

- opis bohatera lirycznego

godzina wychowawcza

- zdrowa żywność
- żywność ekologiczna,
- analiza wyborów konsumenckich

Załączniki

- karta pracy nr 1: Żywnościokilometry

(przyroda/geografia)

http://bit.ly/ZI3_kartapracy1

- karta pracy nr 2a: Zbilansowana żywność

(matematyka, klasa IV)

http://bit.ly/ZI3_kartapracy2a

- karta pracy nr 2b: Zbilansowana żywność

(matematyka, klasa V–VI)

http://bit.ly/ZI3_kartapracy2b

- materiał pomocniczy Ślad środowiskowy

(matematyka)

http://bit.ly/ZI3_materiał_slad

- karta pracy nr 3: Bohaterka pszczoła

(język polski)

http://bit.ly/ZI3_kartapracy3

- prezentacja O bohaterskich pszczołach

http://bit.ly/ZI3_prezentacja

Odniesienia do podstawy programowej

- przyroda: V.10
- geografia: II.2, II.4, VII.10
- matematyka: V.2, XIII.2
- język polski: I.1.9, I.1.11
- odniesienia do kształcenia ogólnego w szkole podstawowej (perspektywa wychowawcza)

Metody nauczania

- podające: rozmowa, opis, prezentacja
- eksponujące: materiał filmowy
- praktyczne: pokaz z instruktążem, ćwiczenia praktyczne
- problemowe: burza pomysłów

Środki dydaktyczne

- infografika Od pola do stołu (<http://bit.ly/odpolaдостолu>)
- film Zmniejsz dystans – kupuj lokalnie (https://www.youtube.com/watch?v=vkxRv_JLTG8%29)
- kalkulator żywnościokilometrów Food Miles Calculator (<http://www.foodmiles.com>)
- duże kartki papieru, pisaki, kredki
- karteczki w różnych kolorach

Aktywność 1 (wprowadzenie do zadania)

Porozmawiaj z uczniami i uczennicami na temat tego, co ostatnio jedli. Co im smakowało? A co nie? Na co mieli ochotę, ale nie mogli tego zjeść? Z jakich powodów? Na co zwracają uwagę, kiedy mogą wybrać, co będą jeść? Czy to, co jedli, mogą nazwać dobrą żywnością? Dlaczego? Czy widzą powiązanie między żywnością, którą jedzą, a środowiskiem?

Zaproś klasę do wspólnej pracy i zapytaj, co to jest dobra żywność. Wykorzystaj metodę burzy pomysłów. Odpowiedzi uczniów i uczennic zapisz na arkuszu papieru w postaci haseł. Powieście arkusz w widocznym miejscu.

Zaproponuj wspólne poszukiwanie odpowiedzi na pytanie: Co to jest dobra żywność? Która żywność jest dobra? Poinformuj, że na kolejnych lekcjach będą gromadzić informacje, które pozwolą im znaleźć odpowiedzi na te pytania.

Wskazówki

- Z zadaniem klasę powinni zapoznać nauczyciel/nauczycielka prowadzący pierwsze zajęcia. Aktywność 1 połącz z jedną z kolejnych aktywności.
- Podczas realizacji zadania staraj się jak najczęściej zachęcać młodzież do przyglądania się żywności kupowanej w sklepach. Warto zwrócić uwagę, że nasze wybory konsumenckie mogą wspierać zrównoważony rozwój i minimalizować negatywny wpływ produkcji i transportu żywności na środowisko naturalne (np. wybór produktów lokalnych, sezonowych, takich, do których produkcji zużyto mniej energii i wody, pochodzących z upraw ekologicznych). Podkreśl, jak ważne jest niemarnowanie żywności i ograniczenie konsumpcji (kupowanie tylko tyle, ile nam potrzeba, niekupowanie produktów w dodatkowych opakowaniach).
- W ramach każdej aktywności, np. w ramach podsumowania, warto się odwoływać do strategii Europejskiego Zielonego Ładu „od pola do stołu”, by przedstawić młodzieży rodzaj i zakres działań w obszarze konsumpcji na poziomie międzynarodowym.

Aktywność 2 (przyroda/geografia)

Na początku zajęć wprowadź młodzież w tematykę zadania – posłuż się tym aktywnością wprowadzającą. Jeżeli klasa rozpoczęła już realizację zadania na innym przedmiocie, zapytaj uczniów i uczennice, co zapamiętali z aktywności. Przypomnij, że waszym zadaniem jest znalezienie odpowiedzi na pytanie: Co to jest dobra żywność?

Uczniowie i uczennice przypominają sobie, co jedli na śniadanie. Spisują wszystkie produkty. Podkreślają nazwy produktów, które ich zdaniem pochodzą z Polski (tutaj zostały wyprodukowane lub wyhodowane). Czy więcej produktów z ich śniadania pochodziło z Polski, czy też z zagranicy?

- karta pracy nr 1:
Żywnościokilometry
http://bit.ly/ZI3_kartaprac1

Powiedz, że byłeś/byłaś wczoraj w sklepie i kupiłeś/kupiłaś: paczkę kakao, słoik oliwek, kiść bananów, awokado, paczkę ryżu, kilogram pomidorów, czosnek, sałatę, kilka kiwi. Poproś uczniów i uczennice, żeby pomogli ci w ustaleniu pochodzenia tych produktów. Podziel klasę na trzy grupy, każdej daj **kartę pracy nr 1: Żywnościokilometry** i przydziel po trzy produkty do analizy (zgodnie z kartą pracy).

Zadaniem grup jest ustalenie, skąd pochodzą dane produkty. Mogą odczytać to z opakowania (jeżeli możesz, przynieś na zajęcia opakowania produktów o których mowa w aktywności) lub znaleźć potrzebne informacje w Internecie. Poproś, by każda grupa zapisała kraje pochodzenia w karcie pracy. Wspólnie omówcie wyniki pracy. Z jakich kontynentów pochodzą zakupione przez ciebie produkty? Jeżeli pochodzenie niektórych produktów spożywczych nie zostało wskazane, uzupełnij wypowiedzi grup.

Wyjaśnij pojęcie **food miles**: to odległość, jaką żywność przebyła od momentu jej wytworzenia do dotarcia na nasz talerz. Możesz powiedzieć, że są to **żywnościokilometry**. Poznanie tego dystansu pomaga w oszacowaniu np. wielkości emisji dwutlenku węgla przy transporcie.

Zaproponuj obliczenie *food miles* produktów, które kupiłeś/kupiłaś. Uczniowie i uczennice ponownie działają w grupach. W karcie pracy grupy mają za zadanie:

- zaznaczyć na mapie świata kraj pochodzenia i uproszczoną drogę do Polski wybranych produktów spożywczych,
- obliczyć za pomocą kalkulatora *food miles* odległość, jaką przemierza dany produkt spożywczy do Polski (każda grupa dla trzech produktów), oraz wielkość emisji dwutlenku węgla dla transportu lotniczego, samochodowego, kolejowego.

Na forum klasy przeanalizujcie dane w tabeli. Który produkt pokonał największy dystans? Czy typ transportu (samolot, samochód, pociąg) wpływa na wielkość emisji dwutlenku węgla? Jak?

Zaproś uczniów i uczennice do obejrzenia filmu *Zmniejsz dystans – Kupuj lokalnie* (https://www.youtube.com/watch?v=vkxRv_JLTG8%29). Następnie zapytaj:

- Czy transport produktów spożywczych na duże odległości może negatywnie wpływać na środowisko?
- Co to jest dobra żywność?

Odpowiedzi na ostatnie pytanie zapisz na tablicy. Jeżeli pojawiają się odpowiedzi dotyczące wybierania produktów lokalnych, możesz na zakończenie zapisać na tablicy hasło: **Dobra dla zdrowia i środowiska jest żywność lokalna.**

W ramach podsumowania wyjaśnij uczniom i uczennicom, czym jest Europejski Zielony Ład i jego element, **strategia „od pola do stołu”**. Możesz powiedzieć

o tym, że Unia Europejska obecnie wprowadza nowy plan działania mający na celu produkcję zrównoważonej żywności dobrej dla ludzi i środowiska. Zadaniem strategii „od pola do stołu” będzie również zachęcanie do produkowania i spożywania zrównoważonej żywności (w tym wybieranie żywności lokalnej i sezonowej) oraz promowanie przystępnej cenowo, zdrowej żywności – produkowanej z użyciem mniejszej ilości pestycydów, z dbałością o środowisko i producentów i producentki żywności.

Wskazówki

- Kalkulator żywnościokilometrów Food Miles Calculator, www.foodmiles.com
- Więcej na temat żywnościokilometrów: Piotr Bielski, *Lokalna żywność*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2012, www.globalna.ceo.org.pl/geografia-godzina-wychowawcza/artykuly/lokalna-zywnosc.
- Więcej na temat strategii Europejski Zielony Ład na stronie Komisji Europejskiej: Komisja Europejska, *Europejski Zielony Ład*, Bruksela 2019, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN>.
- Mówiąc o rolnictwie ekologicznym, warto poszukiwać również informacji o ciekawych alternatywnych sposobach produkcji żywności, by zainspirować młodzież i otworzyć ją na różnorodność działań: Koalicja Żywa Ziemia, *Takiego chcemy rolnictwa. Hiszpania*, www.facebook.com/259988694721439/videos/1119428858501811.
- Możesz zaproponować młodzieży działanie dodatkowe: opracowanie hasła reklamującego produkowaną lokalnie żywność i opublikowanie postu na szkolnym koncie na Facebooku. W poście mogą się pojawić informacje, dlaczego warto kupować lokalną żywność, jaki egzotyczny produkt warto zamienić na lokalny, gdzie znajdują się sklepy z lokalnymi produktami itd.

Aktywność 3 (matematyka)

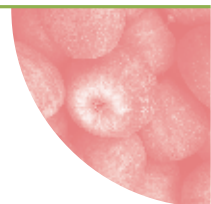
Wprowadź klasę w tematykę zadania – posłuż się aktywnością wprowadzającą. Jeżeli klasa rozpoczęła już realizację zadania na innym przedmiocie, zapytaj uczniów i uczennice, co zapamiętali z aktywności. Przypomnij, że waszym zadaniem jest znalezienie odpowiedzi na pytanie: Co to jest dobra żywność?

Stwórzcie na tablicy gwiazdę skojarzeń za pomocą karteczek post-it (stacjonarnie lub on-line). Postaraj się naprowadzić młodzież na dwa aspekty dobrej żywności: korzystna dla zdrowia i przyjazna dla środowiska. Po wypisaniu minimum pięciu cech dobrej żywności pogrupuj odpowiedzi na dotyczące zdrowego odżywiania i dotyczące wpływu na przyrodę, nie nazywając ich.

Zapytaj uczniów i uczennice, co najbardziej lubią jeść, jakie produkty znajdują się w ich typowym jadłospisie. Nawiązując do odpowiedzi z gwiazdy skojarzeń, zapytaj, czy to, co na co dzień jedzą, można nazwać dobrą żywnością. Powiedz, że przyjrzą się zaraz dwóm aspektom dobrej żywności: jej wpływowi na zdrowie człowieka i oddziaływaniu na środowisko (i jego „zdrowie”).

$\sqrt{123}$
+ -

- karta pracy nr 2a lub 2b:
Zbilansowana żywność
http://bit.ly/ZI3_kartapracy2a
http://bit.ly/ZI3_kartapracy2b
- materiał pomocniczy
Ślad środowiskowy
http://bit.ly/ZI3_material_slad

Pokaż klasie piramidę żywienia. Powiedz, że obrazuje ona zasady zdrowego żywienia: produkty na dole powinny być podstawą naszej diety, są najzdrowsze i powinniśmy ich jeść najwięcej, produkty na górze powinny być spożywane z umiarem. Możesz zapytać klasę, gdzie w piramidzie znajdują się ich ulubione potrawy.

Zaproś uczestników i uczestniczki zajęć do postawienia hipotez: produkcja/hodowla której z grup produktów wymienionych w piramidzie żywienia jest ich zdaniem najmniej obciążająca dla środowiska naturalnego?

Zapoznaj klasę z pojęciem śladu środowiskowego, czyli wpływu użytkowania produktu na środowisko. Produkcja żywności powoduje między innymi emisję różnych gazów do atmosfery i przedostawanie się wielu związków chemicznych do gleby oraz zużycie wody. Wy skupicie się dziś na gazach cieplarnianych (śląd węglowy), wpływających na zmianę klimatu i zużyciu wody. Wyjaśnij uczniom i uczennicom, jakie są skutki emisji dwutlenku węgla (więcej informacji znajdziesz w **materiale pomocniczym Śląd środowiskowy**).

Podziel uczniów i uczennice na pięć grup i rozdaj odpowiednie **karty pracy nr 2: Zbilansowana żywność** (karta 2a dla klasy IV, 2b dla klas V i VI). Każda grupa otrzyma kartę pracy z innymi grupami produktów (produkty zbożowe, tłuszcze, mięso, nabiał, owoce i warzywa).

Podpowiedz, jak odczytywać dane z tabeli. Na przykład w czasie produkcji 1 kilograma chleba do atmosfery są uwalniane gazy cieplarniane w ilości 1,4 kg, oraz zostaje zużyte 567 litrów wody. W ciągu dwóch lat, od 2009 do 2011 roku, zostało zmarnowane aż 482 152 000 ton chleba.

Zaproś klasę do wykonania zadań z karty pracy. Uzupełnijcie wspólnie tabelę śladu środowiskowego dla poszczególnych grup produktów i ustawcie je w takiej kolejności, w jakiej występują w piramidzie żywienia (patrz punkt 3 w materiale pomocniczym). Czy produkty z największym śladem środowiskowym znajdują się na górze piramidy żywienia? Co można zauważyć?

Zaproponuj uczestnikom i uczestniczkom zajęć, żeby dobrali się w pary i w dwójkach poszukali odpowiedzi na pytanie kluczowe: Co to jest dobra żywność? Zachęcaj, aby w odpowiedziach brać pod uwagę przeprowadzoną analizę produktów.

Następnie zaproś kilka osób do podzielenia się swoją odpowiedzią na forum klasy.

Podsumuj zajęcia, mówiąc, że obecnie jako Unia Europejska chcemy rozwijać ekologiczną produkcję żywności, czyli taką, która nie niszczy środowiska naturalnego, ograniczać produkty, których zbyt duże spożycie może być dla nas szkodliwe i jest kosztowne dla środowiska naturalnego (przykład czerwonego mięsa), oraz dbać o to, by nie marnować jedzenia. Jest to kierunek działań zapisanych w Europejskim Zielonym Ładzie, możemy je jednak wspierać i realizować jako indywidualni konsumenci i konsumentki. Nasza dieta może się opierać na warzywach z ekologicznych, małych, lokalnych gospodarstw.

- Aktywność z karteczkami możesz zrealizować za pośrednictwem strony Stormboard (<https://stormboard.com>) lub tablicy Conceptboard (<https://conceptboard.com>).
- Po podsumowaniu możecie wspólnie z uczniami i uczennicami uzupełnić gwiazdkę skojarzeń o informacje i pomysły zdobyte przez nich podczas realizacji aktywności. Warto zwrócić dodatkową uwagę na kwestię marnowania żywności i podkreślić, że ma ono poważne skutki środowiskowe – większe marnowanie to zwiększona produkcja, więcej terenów zajętych pod uprawę i hodowlę, większe emisje dwutlenku węgla, większe zużycie wody oraz większa produkcja odpadów.
- Możesz wykorzystać piramidę żywienia ze strony dietetycy.org.pl, <https://dietetycy.org.pl/piramida-zywienia-dzieci-i-mlodziezy/>
- Więcej na temat perspektywy Europejskiego Zielonego Ładu przeczytasz w Komunikacie Komisji Europejskiej na temat strategii w punkcie: 2.1.6. *Od pola do stołu: stworzenie sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego środowiska systemu żywnościowego*: Komisja Europejska, *Europejski Zielony Ład*, Bruksela 2019, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN>.

Aktywność 4 (język polski)

Wprowadź klasę w tematykę zadania – posłuż się aktywnością wprowadzającą. Jeżeli klasa rozpoczęła już realizację zadania na innym przedmiocie, zapytaj uczniów i uczennice, co zapamiętali z aktywności. Przypomnij, że waszym zadaniem jest znalezienie odpowiedzi na pytanie: Co to jest dobra żywność?

Na środku tablicy zapisz słowo „pszczoła”. Poproś uczniów i uczennice o wspólne zapisanie haseł, które kojarzą im się z pszczołą. Podkreście te, które są związane z naszym pożywieniem. Prawdopodobnie pojawią się: miód, zapylanie, nektar (jeśli nie, dopisz je).

Zaproponuj klasie, żeby pszczoła została bohaterką dzisiejszych zajęć. Poszukacie związków pszczoły z dobrą żywnością.

Wyjaśnij, że od zarania dziejów pszczoły towarzyszą człowiekowi i fascynują go, dając przykład wzorowej organizacji pracy i poświęcenia dla dobra ogółu. Już w starożytności Arystoteles opiewał pszczoły w swoich traktatach. Tuż przed narodzeniem Chrystusa rzymski poeta Wergiliusz w traktacie o rolnictwie napisał, że w pszczołach jest isierka boskiego ducha. Od wieków pszczoły były traktowane jako owady święte. W Polsce legenda o Piaście łączy protoplastę naszych królów z pszczołami: Piast wita pozaziemskich gości zwiastujących niezwykłą przyszłość jego rodowi pośród uli. Pszczoły są też bohaterkami licznych utworów literackich, zarówno współczesnych, jak i starszych

Przeczytaj klasie wiersz księdza Jana Twardowskiego *Pszczoła* oraz fragment wiersza Ignacego Krasickiego *Pszczoły do Alexandra Wasilewskiego* (oba utwory znajdziesz w **karcie pracy nr 3: Bohaterka pszczoła**). Rozdaj uczniom i uczennicom po

- karta pracy nr 3:
Bohaterka pszczoła
http://bit.ly/ZI3_kartaprac3
- prezentacja
O bohaterskich pszczołach
http://bit.ly/ZI3_prezentacja

jednym egzemplarzu karty pracy nr 3 i poproś, aby na podstawie wierszy odpowiedzieli na pierwsze trzy pytania zamieszczone w karcie:

- Jakie cechy ma pszczoła?
- Jakie korzyści pszczoła przynosi ludziom?
- W jaki sposób człowiek wpływa na życie pszczół?

Poproś kilka osób o podzielenie się odpowiedziami.

Wyjaśnij, że pszczołom zawdzięczamy nie tylko miód. W Unii Europejskiej około 84 procent gatunków roślin uprawnych (owoce, warzywa) i 78 procent gatunków dzikich kwiatów jest zależnych, przynajmniej częściowo, od zapylania przez zwierzęta. Pszczoły miodne i dziko żyjące odpowiadają za zapylanie roślin, które stanowią ponad jedną trzecią naszej codziennej diety.

Powróć teraz do pytania kluczowego: Co to jest dobra żywność? Poproś, by uczniowie i uczennice zapisali w karcie pracy hasła, które się im kojarzą z dobrą żywnością. Postarajcie się, by na forum padło minimum osiem różnych odpowiedzi. Poproś, by klasa uzupełniła ostatni punkt karty pracy w oparciu o to, co zaraz powiesz.

W ramach podsumowania powiedz, że aby chronić pszczoły, inne owady zapylające oraz dostęp do zdrowej żywności, którą dzięki nim otrzymujemy, Unia Europejska stworzyła strategię Europejski Zielony Ład, a w niej plan „od pola do stołu”, którego zadaniem jest między innymi:

- ograniczenie stosowania pestycydów chemicznych,
- rozwój przyjaznego środowisku rolnictwa ekologicznego,
- ochrona środowiska naturalnego i zachowanie różnorodności biologicznej.

Wszystkim zainteresowanym pszczołami i ich ochroną przekazaj prezentację: **O bohaterских pszczołach**.

Wskazówki

- Możesz także nie rozdawać kart pracy, a zamiast tego przeprowadzić dyskusję z całą klasą w oparciu o pytania z karty.
 - Możesz zaproponować młodzieży działanie dodatkowe:
1. Niech uczniowie i uczennice stworzą w parach lub małych grupach ulotki zachęcające do wyboru produktów spożywczych przyjaznych pszczołom. Jako materiał wspierający mogą wykorzystać prezentację *O bohaterских pszczołach*.
 2. Klasie IV i V zaproponuj napisanie opowiadania o życiu pszczoły. Uczniom i uczennicom z klasy VI możesz zaproponować napisanie pamiętnika pszczoły – wsparciem w wykonaniu zadania może być slajd *Ścieżki kariery w ulu* z prezentacji *O bohaterских pszczołach*.

Aktywność 5 (godzina wychowawcza)

Zapisz na tablicy pytanie kluczowe: **Co to jest dobra żywność?** Powiedz uczniom i uczennicom, że na różnych lekcjach szukali odpowiedzi na to pytanie, a teraz podsumujecie to, czego się dowiedzieli.

Poproś, by uczestniczki i uczestnicy zajęć zapisali nazwy produktów spożywczych, które uważają za dobre (każde słowo zapisują na osobnej karteczce). Zgromadźcie karteczki w jednym miejscu. Pogrupujcie je według ustalonego przez was klucza, np.:

- żywność ekologiczna i nieekologiczna,
- żywność lokalna i pochodząca z odległych miejsc,
- żywność naturalna i przetworzona,
- żywność zdrowa i niezdrowa.

Porozmawiajcie o tym, skąd wiemy, że dany produkt jest dobry/zdrowy/ekologiczny. Skąd czerpiemy wiedzę na ten temat i jakie to są informacje?

Odwołaj się do Europejskiego Zielonego Ładu – planu Unii Europejskiej na zdrowszy i bardziej zrównoważony system żywnościowy – i proponowanej w nim strategii „od pola do stołu”. Nawiąż do punktu: *Urzeczywistnienie transformacji: dokonywanie świadomych wyborów i przyrost wydajności*. Wespzyj się **infografiką: Od pola do stołu**.

Następnie odwołaj się do wyników pracy uczniów i uczennic. Zapytaj: Czy nasi bliscy i bliskie są świadomymi nabywcami i nabywczyniami danych produktów? Zwróć uwagę na nawyk dokładnego czytania etykiet oraz kupowania bezpośrednio od producentów i producentek, jeśli jest taka możliwość. Być może rodzice dzieci praktykują takie bezpośrednie zakupy?

Poproś uczniów i uczennice, żeby zapisali na arkuszu papieru pytanie **Co to jest dobra żywność?** i hasła, które im się kojarzą z dobrą żywnością. Powieś arkusz z hasłami obok tego, który klasa sporządziła na pierwszych zajęciach. Porównajcie hasła. Co nowego się pojawiło? Z których haseł zrezygnowali? Dlaczego? Do arkusza możecie dołączyć infografikę dotyczącą strategii „od pola do stołu”.

- infografika:
Od pola do stołu
<http://bit.ly/odpoladostolu>

Źródła i inspiracje:

- Justyna Bylinowska, *Piramida Żywienia Dzieci i Młodzieży*, 2019 <https://dietetycy.org.pl/piramida-zywienia-dzieci-i-mlodziezy>.
- Komisja Europejska, *Europejski Zielony Ład*, Bruksela 2019, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN>.
- Komisja Europejska, *Od pola do stołu. Europejski Zielony Ład*, Bruksela 2019, <http://bit.ly/odpoladostolu>.
- Kupuj Lokalnie, *Zmniejsz dystans – Kupuj lokalnie*, 2012, www.youtube.com/watch?v=vkxRv_JLTG8%29.
- Koalicja Żywa Ziemia, *Takiego chcemy rolnictwa. Hiszpania*, www.facebook.com/259988694721439/videos/1119428858501811.
- Piotr Bielski, *Lokalna żywność*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2012, <https://globalna.ceo.org.pl/geografia-godzina-wychowawcza/artykuly/lokalna-zywnosc>.
- *Food Miles Calculator* (kalkulator żywnościokilometrów), www.foodmiles.com.

Dostęp do źródeł internetowych:
luty 2021.

Wskazówki

- Jako podsumowanie zajęć możesz zaproponować stworzenie plakatu – na papierze lub wirtualnego – z wykorzystaniem powstałych rysunków, który będzie odpowiedzią na pytanie kluczowe. Jeżeli pracujecie zdalnie, uczniowie i uczennice mogą stworzyć grafikę w programie MS Paint lub na stronie Canva (www.canva.com). Na tej samej stronie możecie wykonać plakat z powstałych rysunków.
- Możesz zaproponować młodzieży działanie dodatkowe: Niech klasa stworzy tablicę wirtualną (np. na www.padlet.com). Każdy uczestnik i każda uczestniczka zajęć indywidualnie lub w niewielkich grupach tworzy swoją kolumnę, w której publikuje z krótkim opisem zdjęcia zrobionych przez siebie dań będących przykładami dobrej żywności. Do uczestnictwa w tworzeniu tablicy dobrej żywności możecie zaprosić inne klasy.

Niniejsza publikacja powstała w ramach programu „Odpowiadaj na globalne wyzwania – Europa o klimacie”, którego organizatorem jest Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Program „Odpowiadaj na globalne wyzwania – Europa o klimacie” jest współfinansowany ze środków Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce oraz Unii Europejskiej.

Autorki:

Bernadetta Białek, Hanna Habera, Agnieszka Makowczyńska, Ewa Sak-Grzelczak

Redakcja językowa:

Justyna Yiğitler

Konsultacja metodyczna:

Małgorzata Skura

Konsultacja merytoryczna:

Marta Kałużyńska, Justyna Zamojda

Projekt graficzny i skład:

Zofia Herbich

Wydawca:

Civitas Sp. z o.o.
ul. Noakowskiego 10/1, 00-666 Warszawa
www.civitas.com.pl

Wydanie I, Warszawa 2021

Druk: Orthdruk Sp. z o.o.

ISBN: 978-83-89623-78-2

Materiał jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Centrum Edukacji Obywatelskiej. Utwór powstał w ramach programu „Odpowiadaj na globalne wyzwania – Europa o klimacie” finansowanego ze środków Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej oraz programu „1Planet4All – Razem dla klimatu!” finansowanego ze środków Unii Europejskiej. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji.

Strona internetowa programu:

www.ekologia.ceo.org.pl/europa-o-klimacie/o-programie

Wersja elektroniczna publikacji jest dostępna na stronie:

http://bit.ly/Zadanie_i_3

Fot. Terra Slaybaugh/Unsplash